

UMJETNIČKE INTERVENCIJE
U JAVNOM PROSTORU
RIJEKA

30. 1.
- 1. 4.
2015.

UMJETNIČKE INTERVENCIJE
U JAVNOM PROSTORU
RIJEKA

30. 1.
- 1. 4.
2015.

KULTURPUNKT

VIJESTI NAJAVE NATJEČAJI **KULTUROSOP** OKULAR POPTIKA PODCAST LINKOVI GALERIJE

ABECEDA NEZAVISNE KULTURE

PRETRAŽI

KULTUROSOP Kritika

Čekaonica nedovršene prošlosti

Dokumentarističkim ulaskom u svijet luke i željeznice, Nadija Mustapić i Toni Meštrović prikazuju industriju s kakvom se Rijeka više nema priliku susresti.

Piše: Bernard Koludrović

FOTO: Ivan Vranjić

Izložba *Čekaonica za ljude, strojeve i grad* autorskog dvojca **Nadije Mustapić i Tonija Meštrovića**, site-specific višekanalna video/audio instalacija, projicirana je na stropu čekaonice Željezničkog kolodvora Rijeka od 5. do 11. veljače. Instalacija je bila dio umjetničko-obrazovne cjeline koju su nadopunjavale radionice i rasprave o ulozi javnih i industrijskih prostora u gradskom životu. Projekt je producirala međunarodna organizacija Musagetes čiji je cilj stvaranje uvjeta međusektorske suradnje umjetnika i lokalne zajednice. Popratni program uvodio je širu javnost u problem propadajućih javnih prostora, ali je i poslužio za predstavljanje rada riječkih osnovnoškolaca na projektu *Vijeće mladih Benčić* koji je u srpnju 2014. pokrenuo Musagetes u suradnji s gradskim Odjelom za kulturu. Povezivanjem dvaju projekata htjelo se pokazati široj javnosti koliko su djeca uključena u projekt naučila o prošlosti grada, ali i koje su njihove ideje za njegov razvoj.

Ekspolatacija industrijske baštine postala je refren kandidature Grada Rijeke za Europsku prijestolnicu kulture 2020. godine. Od početnih aktivnosti u sklopu studentskog djelovanja (USSUD) 2012. do otvaranja natječaja za kandidaturu, protežu se motivi riječke industrijske i lučke povijesti kao temeljni koncepti. To možemo vidjeti i u naslovnoj paroli kandidature –

IZDVAJAMO

KULTUROSOP Intervju
Neutralnost je luksuz
RAD., BRID

KULTUROSOP Kinemaskop
Svjetovna epizodna providnost
Dragan Jurak, U zaklon!, HFS

KULTUROSOP Kritika
Tvrđava Europa
Ana Dana Beroš, Intermundia, Francuski paviljon

KULTUROSOP Intervju
Prikazati najbolje od najboljeg
Spiritus movens, Dani hrvatskog filma

KULTUROSOP Kritika
Emilova baka i detektivi
Emil i detektivi, Milan Trenc, ZKM

KULTURPUNKT PODRŽAVA

NAJAVE Festival
Majstori i snažne priče
ZagrebDox, 22. veljače - 1. ožujka

NAJAVE Festival
DORF 2015
Vinkovci, Vukovar, Osijek, 12-15. ožujka

OGLAS

NEWSLETTER

Ako želite primiti izbor aktualnih informacija iz područja kulture, medija i društva, prijavite se na naš newsletter.

KINEMASKOP

ABC NEZAVISNE KULTURE

Stare "postole", novo odijelo
Pola sata vožnje od Splita i eto vas u Sinju,...

Film je izum bez budućnosti
Iza nas je deseto, jubilarno izdanje 25 FPS-a. "...

"Rijeka 2020 – luka različitosti", ali i u ključnim riječima "rad, različitost i voda". Davne 2005. napušteni prostor tvornice papira prvi put je iskorišten za potrebe kulture, nakon čega će u tom prostoru zaživjeti festival *Hartera*. Cijelo jedno desetljeće kasnije mladi lokalni entuzijasti, uz potporu stranih organizacija kao što je Musagetes, nastavljaju oživljavanje napuštene industrijske baštine. Upravo je taj kontinuitet pritiska kulturne scene kreirao smjer kandidature za EPK2020.

Na tom tragu dolazi i ova instalacija koja je postupno nastajala od prosinca 2013. godine. Zapušteni i oronuli prostori metafora su čekanja – čekanja na nedovršenu povijest Rijeke. Pod krinkom demokratizacije provedena je privatizacija javnih prostora u gradu koji je poznavao demokraciju i građansku participaciju daleko prije mnogih dijelova Hrvatske. Ta je privatizacija sustavno brisala riječku povijest iz Rijeke, ostavivši samo socijalne i ekološke slučajeve. *Hartera, Torpedo, Riječka tvornica konopa*, kompleks *Rikard Benčić* (šećerana, tvornica duhana, tvornica motora), *Vulkan, GP Primorje, GP Jadran, Konstruktor* proizvodni su divovi riječkog područja nestali u privatizaciji, ostavivši desetke tisuća nezaposlenih. Prostori pogona su dijelom prenamijenjeni u trgovačke centre, ali većina su napuštene betonske, čelične i azbestne opasnosti.

Upravo je senzibilitet za socijalnu dimenziju prostora tema koja se provlači kroz recentnije stvaralaštvo Nadije Mustapić i Tonija Meštrovića kao autorskog tandema, ali i u projektima koje su realizirali samostalno ili s drugim umjetnicama i umjetnicima. Eksperimentalni dokumentarizam, primijećen u njihovim dosadašnjim radovima, jedan je od lukavijih poetskih izričaja kojima adresiraju probleme nedovoljne zainteresiranosti šire javnosti za kreativno korištenje postojeće (napuštene) infrastrukture. U ovom slučaju ta poetika dobro komunicira između prostornih potencijala grada i kreativnih potencijala njegovih stanovnika jer gledatelja ne ostavlja nimalo ravnodušnim.

Dokumentarističkim ulazom u svijet luke i željeznice, autorski dvojac pokušava pokazati kako je *Čekaonica* namjenski stvarana baš za prostor čekaonice. Vizualna komponenta instalacije dojmli je prikaz industrijskog tkiva nakon raspada riječke industrije. Krupni planovi, koji donose motive napuštenosti, hrđe, istrošenosti i stalno ponavljajućeg popravljavanja, izmjenjuju se s panoramskim pregledom lučke i željezničke infrastrukture iz ptičje perspektive.

Dekontekstualizirani detalji krupnih planova i ptičja panorama pokazuju supostojanje besmisla i smisla u jednoj sekvenci, u jednoj projekciji, u jednoj čekaonici, u jednome gradu. Oba plana donose industriju s kakvom se nemamo više priliku susresti, zbog čega je dojam prolaznosti i trošenja dodatno naglašen uvođenjem elementa otuđenja, stranog prostora. Lajtmotiv instalacije, koji se ritmično pojavljuje, detaljni je plan željezničkog sata koji neumorno otkucava. Čekajući vlastitu budućnost, Rijeka je zatvorena u satnom mehanizmu nedovršene povijesti.

Zaustavljanje razvoja željezničke infrastrukture i odgađanje izgradnje nizinske pruge prema Rijeci odvojilo je riječki kolodvor od ostatka Hrvatske. Spora pruga, mijenjanje lokomotiva u Moravicama zbog različitog napona mreže i loše upravljanje HŽ-om uništavaju riječki željeznički pravac. Usluge teretnog prometa zbog Luke Rijeka održavaju kolodvor na životu jer je putnički promet gotovo nestao zbog brže i bolje cestovne povezanosti Rijeke s ostatkom gravitirajućeg područja, ali i prema unutrašnjosti Hrvatske. Time je i čekaonica kolodvora bila lišena svoje funkcije, koja joj se ovom instalacijom privremeno vraća. Stoga je prostor čekaonice Željezničkog kolodvora kulisa koja savršeno upotpunjuje instalaciju Nadije Mustapić i Tonija Meštrovića. Njezina simbolička vrijednost ne-mjesta, prostor koji omogućava ritual putovanja, ponovno je dobila publiku "koja čeka".

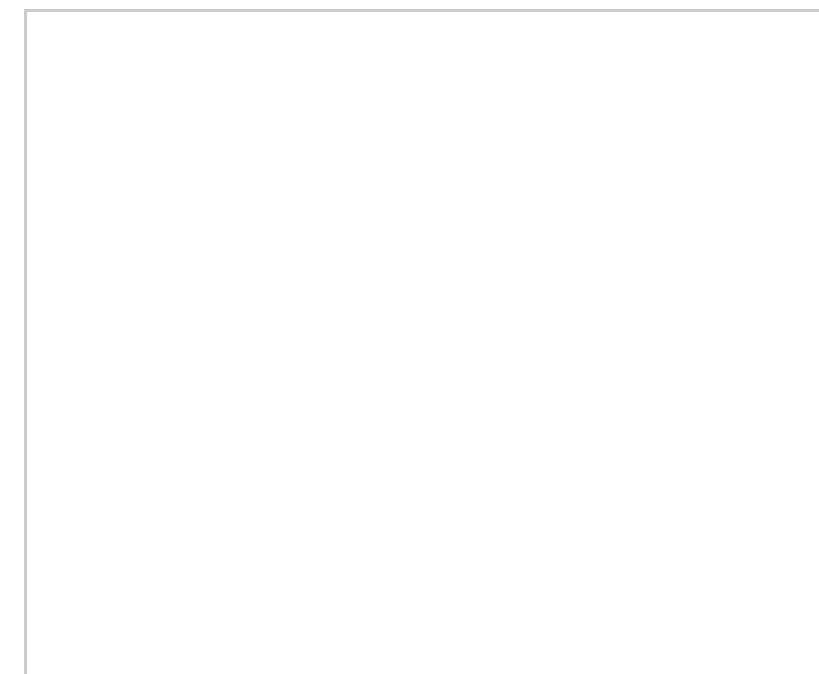
Na to nas podsjeća i zvukovna dimenzija instalacija koja u jezovito tihu čekaonicu donosi melodije čelika i dizel-motora. Obalni pojas od Brajdice na Sušaku do brodogradilišta na Kantridi nekada je tutnjio zvukovima motora, sirena, zakucavanja, varenja, utovarivanja, porinuća, ali i zvukovima marendi, zafrkancije, grintanja, njurganja, špotanja i dela. Povratak mehaničkih zvukova u čekaonicu nakratko oživljava sjećanja na grad koji je nekada postojao, makar je izgubio ljudsku dimenziju rada. Autori su iz predstavljenog rada izostavili snimljene razgovore s

Igrati na sigurno
Program Zagreb Film Festivala "Kockice" svake...

Odupiranje komercijalnoj kolotečini
U samom središtu Ličko-senjske županije nalazi se...

Prava za koja nismo znali da ih imamo
Iza nas je dvanaesto izdanje Human Rights Film...

OGLAS

PODCAST

Čitanje znakova vremena
Bojan Mucko govori o svom umjetničkom i znanstvenom angažmanu u intervjuu za...

BOOKSA.HR

H-ALTER.ORG

SEECULT.ORG

Bez knjiga nema atmosfere
'Luđakinja u nama' Rose Montero je uspješna...

Knjige pisane u buksi
Za boravka u zatvoru knjige su među ostalima...

Ana Karenjina live
U maratonskom čitanju Tolstojeva čuvenog romana...

Hrvatski pisci pred američkim čitateljima
Šestero hrvatskih prozaista objavljeno je u...

Hrvatski pisci pred američkim čitateljima
Šestero hrvatskih prozaista objavljeno je u...

MEDIJSKI PARTNERI

booksa.hr

BETON

buka

EUROZINE

MONDE
diplomatique

Lupiga

INFO ZONA

Katapultur

NOVOSTI
HOBUCIJA

PLATFORMA
ZA HRVATSKU VLADAVINE PRAVA

radnicima i stanovnicima tog dijela grada, što se pokazalo kao odlično rješenje jer bi svaka objašnjavajuća intervencija narušila dinamiku koja se uspostavlja neuobičajenim slaganjem kadrova i pratnjom mehaničkih zvukova. Poigravanje zvukom industrije izravno se nadovezuje na projekt *Minuta šutnje* kojeg je ovaj autorski dvojac realizirao tijekom 2012. i 2013. godine. U projektu koji dočarava industrijsku estetiku brodogradilišta podvlači se i autorski komentar o tonućem stanju hrvatske brodogradnje. Rijeka je na tom području odigrala značajnu ulogu jer na svojem širem području ima tri od sedam velikih hrvatskih brodogradilišta – *Treći Maj*, *Kraljevica* i remontno brodogradilište *Viktor Lenac*. *Kraljevica*, najstarije hrvatsko brodogradilište, 2012. proglašava stečaj, dok *Treći Maj* (2013. brodogradilište *Uljanik* otkupilo je 83% dionica za jednu kunu) i *Lenac* nekako održavaju proizvodnju, ali u daleko manjim proizvodnim kapacitetima, s daleko manje zaposlenih i manjim utjecajem na zajednicu preko kooperanata i dobavljača.

Iako se primorski šarm uvijek unosio u industrijski rad, njegova težina ostavljala je svoje fizičke tragove i bol. Tu nelagodu djelomično prenose i autori projiciranjem na strop, čime su gledatelji primorani šezdeset sedam minuta neudobno sjediti i umarati vrat gledajući prema gore. Neudobnost je potaknuta i na razini gledateljevom oku čudnovate promjene smjera plana kadrova koji se razlamaju po kanalima projiciranja. Kroz obje se dimenzije pokušava barem malo dočarati riječka prošlost – sjećanje koje otvara sjetu i sjeta koja potiče na djelovanje, što je i cilj organizatora. **Krleža** je rekao kako Europa završava na terasi Oleander hotela Esplanade, ukazujući kako južno od Glavnog kolodvora počinje život prljavog, radničkog Zagreba, sličnijeg balkanskoj kulturi svakodnevice. Odvojenost tvorničkih prostora i radničkog slama od buržuskog centra grada bila je moguća u prostranom Zagrebu. Svijet koji se stoljećima gradio uz ograničeni obalni pojas Rijeke pripadao je mnogima – luksuz klasnog raslojavanja prostora grada nije bio dopustiv na 44 četvorna kilometra, tj. tolerancija klasnih i kulturnih razlika bila je preduvjet ekonomskog rasta. Možda Rijeci nedostaje jedan **Smoje** koji će dokumentirati i očuvati svakodnevicu suživota, ali dobar korak k tome je očuvanje industrijske baštine u koju se treba udahnuti novi život i novi poziv na očuvanje različitosti.

Novi život lučkog grada moguća je budućnost koja se nalazi onkraj čekaonice. Svaka povijest mora u jednom trenutku završiti, kao što i putnik mora napustiti čekaonicu – inače oba pojma gube svoj smisao. Želimo li presjeći nedovršenu povijest privatizacijske pljačke moramo prestati čekati tuđi vlak.

Objavio/la *vatroslav [at] kulturpunkt.hr* 20.02.2015

TAGOVI

MUSAGETES NADIJA MUSTAPIĆ TONI MEŠTROVIĆ RIJEKA VIZUALNE UMJETNOSTI
INDUSTRIJSKA BAŠTINA HRVATSKE ŽELJEZNICE RIJEKA 2020

VIJESTI NAJAVE NATJEČAJI **KULTUROSKOP** OKULAR POPTIKA PODCAST LINKOVI GALERIJE

ABECEDA NEZAVISNE KULTURE

PRETRAŽI

Rad portala Kulturpunkt.hr Podržavaju: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske; Ured za obrazovanje, kulturu i sport grada Zagreba; Hrvatski audiovizualni centar; Balkans Arts and Culture Fund; Goethe Institut; Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija (AEM)

Hrvatski audiovizualni centar
Croatian Audiovisual Centre

Agencija za elektroničke medije
Agency for Electronic Media

Pratite nas!

Ovo djelo je ustupljeno pod Creative Commons licencom Imenovanje - Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Croatia. Tekstove objavljene na Kulturpunktu možete slobodno kopirati, prenositi i uređivati uz obavezno jasno istaknuto ime autora i izvor članka te uz uvjet da ga potom sami ne zaštićujete autorskim pravom.

inggacp

RAD100:STUDENT

SLOBODNI FILOZOFSKI

TELEVIZIJASTUDENT

zarez